

EDITORIAL

El Dret Civil y els 40 anys de l'Estatut

Quan començàvem a redactar el present editorial repararem en que estavem a **29 de juny**. Si el calendari cristia celebra eixe dia l'onomastica de **sant Pere** i **sant Pau**, dos puntals basics en l'expansio i la consolidacio del message de **Jesucrist**, jornada que durant anys era festa de guardar, en el cas del calendari valencià, ademés, senyala una efemerides historica que nos afecta com a poble: El 29 de juny de 1707 el malait borbo **Felip V** firmava el **Decreto del Buen Retiro**, aço es, el **Decret de Nova Planta** que nos condenava a ser un poble conquistat i subjugat a un poder centraliste i centralisador.

Aquella accio fon el detonant de la progressiva perdua de consciencia colectiva com a poble i, lo que es pijor, a pesar del temps transcorregut, 315 anys, seguix determinant el nostre present i el nostre futur; prova de lo qual, entre unes atres, es l'obstruccio trobada per a que prosperara al complet la reforma estatutaria aprovada per les **Corts valencianes** en 2006. Una part quedà paralísada en les **Corts espanyoles**: l'articulat que afectava a la possibilitat de legislar en dret civil i ser autònoms per a decidir al respecte fins a tindre un codic propi, com ya gogen unes atres autonomies de l'Estat.

Ya nos hem referit en numeros anteriors d'este bolleti ad este tema i a la labor que en este sentit està realisant la **Associacio de Juristes Valencians**. Precisament el dia en que estem escrivint estes llinees estava prevista una concentracio per a reclamar lo que en justicia nos correspon. Una tasca, la d'esta entitat, que va acompanyada per un aval institucional i civic com no ne trobem cap atre en la nostra historia recent, inclús goja de mes recolzament que el que tingue la demanda de la nostra autonomia que feliçment acabà en l'aprovacio del **Estatut**. Pero resulta decepcionant la falta d'implicacio de la mateixa societat que diu recolzar esta mampresa, una societat acomodada, a la que costa molt mobilisar per a que manifeste publicament lo que ha firmat i reforçat per escrit, omplint, per eixemple, en la seua presencia la plaça de la Mare de Deu de **Valencia ciutat**.

Tot aço nos passa perque no tenim representants que en les institucions estatals defenguen els nostres interessos; es deuen als partits i no a la ciutadania que els vota... Aci diuen i fan unes coses pero en **Madrid** ne fan unes atres, les que els manen fer. Proves no ne falten: recordem tot lo que costà acabar l'autovia que comunicava Valencia i Madrid, la "provisionalitat" de l'estacio del **AVE** en el **Cap i Casal**, l'infrafinançacio, la nula intencio de resoldre el cronic problema hidric, la falta d'una solucio

per a fer mes competitiu el port capitali, la falta de fre a la desfeta de tantes industries familiars que, per falta de modernisacio en ser abandonades pels diferents governs, d'aci i d'alla, es quedaren obsoletes, la dependencia de l'economia valenciana d'uns sectors casi unics com el turistic i l'immobiliari, la discriminacio en el sosteniment de projectes culturals, com tot lo lligat al **Palau de les Arts i les Ciències**..., i tot aço acompanyat de corruptes que no acaben —abans perque estaven els qui estaven, ara perque hi ha "hermanísimos"—, silencis intolerables davant de situacions d'abusos, malbaratament de recursos publicos recolzant projectes culturals que nos despersonalisen, abocant millons a dolls a entitats que neguen l'identitat valenciana, o sostenint institucions que incomplixen els fins per als que foren creades i que s'han convertit en meres sucursals que, com els escolans, es conformen en el "amen" a tot lo que els diu el seu senyor; parlem d'eixa **AVLI** que, ademés, aprofita com a plataforma per a que alguns dels seus integrants "s'autopubliquen" obres en les que s'ha buscat en lupa la minima senya que, retorcent-la, puga utilitzar-se per a argumentar una desijada catalanitat per al poble valencià.

L'art de la confusio es l'estrategia usada per a la confluencia i convergencia en una atra cultura, en una atra societat i en una atra nacionalitat. Est acoament que patim els valencians arranca de llunt. L'adoctrinament es mes modern i arriba a cotes insospitades, sent el sistema educatiu el facil camí per a inculcar eixos valors antivalencians i, clar, enguany, celebrar l'any **Fuster** i obligar a llegir el catecisme *No saltres els valencians*, obra —producte segurament d'un complex identitari agravat per un sentiment d'inferioritat— en la qual l'autor naixcut en **Sueca** nega i renega de tot lo valencià; ideari recompensat, això si, per la **Catalunya** expansionista dels **Max Cahner**, la banca catalana dels **Pujols** i alguns complices que trobà aci i als que obnubilà predicant la paraula que els havia de conduir a la terra promesa.

Recordem aquell 29 de juny que nos marcà, un dia en que se començà la nostra destruccio com a societat i colectivitat; fem-ho en un mes de juliol en el que, el dia 1, es complix el 40 aniversari de l'aprovacio del **Estatut d'Autonomia valencià** —efemerides que oficialment se celebra en un eslogan, "**Fent País**", d'un sectarisme diametralment opost a l'esperit integrador en el que venen actuant els juristes valencians—, fem-ho, en fi, per a no perdre la memoria i posar-nos al costat d'aquells que, des del minut u, treballaren per la recuperacio dels **Furs**, que era com recuperar l'autoestima i la llibertat com a poble.

LA CITA

Si es un deure respectar els drets dels demes, es tambe un deure mantindre els propis.

Herbert Spencer

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **EL DRET CIVIL Y ELS 40 ANYS DE L'ESTATUT**
- 2
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
• PATRIMONI VALENCIÀ: **LA DAMA D'ELIG**
• CRONICA: **PREMI LLEALTAT 2022 I ENTREGA DELS PREMIS DEL INEV**
- 3
• JOCS TRADICIONALS (LXXXII): **A BOTAR**
• PATRIMONI VALENCIÀ: **LA DAMA D'ELIG (Continuacio)**
• RESENYA BIBLIOGRAFICA: **EL CONFLICTE IDENTITARI. LA DECONSTRUCCIO DEL VALENCIANISME**
- 4
• PASSATEMPS
• FENT MEMORIA: **DESCRIPCIO DE LA CORONA**
• CORONA POETICA (III): **ENRIC CALVO I DOLZ**

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

AVIS

Est estiu te demanem que faces fotocopies d'est eixemplar i que les repartixques entre amics i coneguts acompanyades d'un palmito.
(Lo del palmito no es obligatori pero te fara molt popular.)

ACTIVITATS CULTURALS JULIOL-AGOST DE 2022

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

LRP (Lo Rat Penat)

C/ Trinquet de Cavallers, 9. 46003 Valencia C.
Tel: 963 91 09 92 // www.loratpenat.org
secretaria@loratpenat.org

RACV (Real Acadèmia de Cultura Valenciana)

C/Avellanés 26. 46003 Valencia C.
Tel 963 91 69 65 Fax: 963 91 56 94
www.racv.es

Rogle

rogleconstantillombart@gmail.com

1 Jul (divendres) 19 h. Seu de LRP.

CLAUSURA DELS CURSOS de Lo Rat Penat

Entrega dels diplomes del curs 2021-22, aixina com dels cursos 2019-20 i 2020-21.

CONFERENCIA: Vicenta Plaza: "La dona en els Furs de València"

+Info: LRP

Alvancem esta activitat per a setembre.

Universitat Valenciana d'Estiu de la RACV en Gandia. Aula d'Humanitats i Ciències.

- Curs d'Historia o de Ciència
- XXIV Seminari d'Art Prehistòric
- XXXVIII Seminari d'Estudi sobre Llengua, Economia, Cultura i Societat en el Mon Iberic.

+Info: RACV

CRONICA

Premi Llealtat 2022 i entrega dels premis del INEV

El dia 18 de juny el **Grup d'Accio Valencianista** celebrava el sopar d'entrega del premi **Llealtat 2022** a **Paqui Llosá**. La presidenta de l'associació **Paquita Chilet** fea entrega del pergami i insígnia corresponents.

Felicitem des d'ací a Paqui Llosá per un guardo tan mereixcut, reconeixement a la seua dedicació al valencianisme i, en particular, al seu esforç dirigit a la recuperació del camí de Sant Vicent Martir des de l'associació **Via Augusta y Camino de San Vicente Martir**, de la qual es presidenta des de la seua fundació fa dasset anys.

Abans del sopar, el president del **Institut d'Estudis Valencians**, **Ferran Ribes**, donava a conèixer els guanyadors de la segona edició dels premis a l'investigació i la creativitat. Arreplegaren els guardons **Antoni Fontelles**, per l'obra *Els Països Catalans: entre l'entel·lequia i la materialisació*, i **Davit Marchuet**, per la novel·la *Caps de corda*.

Els assistents pogueren adquirir els dos volums a un preu reduït, especial per a l'ocasió, i endur-se'ls a casa firmats pels autors.

PATRIMONI VALENCIÀ

La Dama d'Elig

M^aA.M.C.

Enguany, el 4 d'agost, se complirà el **125 aniversari** de la troballa de la **Dama d'Elig** en la lloma de L'Alcudia, lloc que en el temps se convertiria en el conegut jaciment arqueològic de **L'Alcudia d'Elig**.

La Dama d'Elig es una **escultura ibera** datada entre els segles V i IV a.C., emmarcada en l'època plena de la cultura ibèrica, civilització que se desenvolupà en la zona oriental de la península, junt a la **Mediterrània**, en possibles influències de les cultures fenícia i grega. Es tracta d'un bust femení tallat en pedra calcàrea porosa que té una alçària de 56 cm, un ample de 45 cm i una profunditat de 37 cm. El pes alcança els 65,08

quilograms. Originalment l'escultura estava **policromada**, lo que evidencien algunes de les marques de color roig, blanc i blau que conté i que han perdurat en el temps.

Des del punt de vista **iconogràfic** l'escultura representa a una dona ricament abillada, la qual vist tres peces de roba: una túnica (toga), un vestit i, sobre ell, un mant obert en solapes. Dos grans **rodets** en motius decoratius (flor de loto i perles) emmarquen el seu rostre. Este destaca per la serenitat i la perfecció expressiva que se pot observar en els seus traços: nas estililat, llavis fins, celles altes, mento redonejat i ulls oblicus, en els que encara s'aprecia diferent pigmentació. Els rodets s'unixen per una cofia i un vel i coronen el cap. La toga s'enllaça al coll en un fermall a on porta penjats tres collars en penjolls: amforetes i llengüetes, que queden damunt del vestit.

Els abillaments que porta el bust centren l'atenció, però es més curiosa la **cavitat** que té en l'esquena, de 16 cm de profunditat i 18

cm d'ample, que fa preguntar-se quin seria el seu sentit i la seua possible funció. La resposta no es fàcil, mes encara per haver-se trobat protegida dins d'una espècie de capelleta, aïllada, fora d'un context que poguera ajudar a la seua interpretació. En ulteriors excavacions se confirmaria que la peça estava adossada en un tros de l'antiga muralla ibera. La riquesa de l'ornamentació de la figura portà a pensar en els primers moments que poguera tractar-se de la representació d'una divinitat o deesa de la fecunditat, però en els posteriors estudis i comparacions en atres

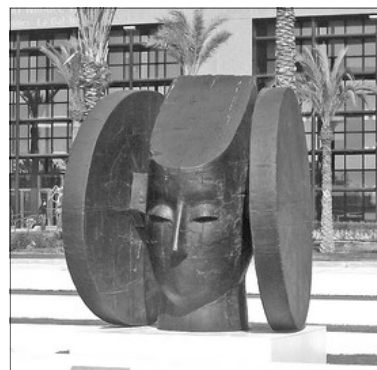
escultures, descobertes mes tardanament en restes de cremació d'un cadàver (**Dama de Baza**, 1971), se plantejà que la cavitat de la Dama podria tindre una funció d'us funerari, i que podria ser representació de la difunta.

El jove **Manuel Campello Esclápez**, que ajudava a la seua família en uns treballs agrícoles, va tindre el privilegi de topar-se en la peça arqueològica el 4 d'agost de 1897. Estava treballant la terra propietat del **doctor Manuel Campello i Antón** (sense parentesc en el descobridor), junt ad atres jornalers, quan topetà en un element dur que pensà era una pedra. Posat a extraure-la es percatà de

que era alguna cosa mes. Seria **Antoni Macià** qui s'encarregaria de traure la peça a la superfície. L'escultura estava assentada damunt d'una base de pedres, l'esquena i els laterals estaven protegits tambe per lloses, pareix que amagada del·lberadament. El fet de que el descobriment fora totalment fortuït, junt en la serenitat a l'hora que la magnificència del seu rostre, convida a fer volar l'imaginació i pensar que tal volta fon la propia "dama" la que volguera donar-nos notícia de la seua existència.

Tornant a la rigorositat dels fets, hem de senyalar que el propietari dels terrenys, el Dr. Campello, ordenà traslladar la peça a

DAMA, DE MANOLO VALDÉS, 2001.
UNIVERSITAT MIGUEL HERNÁNDEZ

sa casa de **Elig**. La notícia del descobriment de la **Reina mora**, nom en el que se la batejà al principi, se difongue rapidament. Passats uns dies des de la troballa i casualment convidat a Elig pel cronista i arxiver municipal, **Pere Ibarra**, l'hispanista i arqueòleg francès **Pierre Paris** s'interessà per ella; una volta contemplada la peça, fon tan forta la fascinació suscitada per la mateixa

que no dubtà, en els dies següents, en fer una oferta de compra per 4.000 francs al doctor en nom del **Museu del Louvre**. Este l'acceptaria al no obtindre resposta positiva per part de les autoritats museístiques espanyoles (**Museu Arqueològic Nacional de Madrid**) en les que havia contactat des del primer moment del descobriment. L'escultura començà viatge a **Paris** l'últim dia del mateix mes d'agost i estigueren en el Louvre mes de quatre decaades, sent allí a on rebria el nom de 'Dama d'Elig'.

Continúa en la pagina 3.

A botar

En una publicació de 1818 titulada *Descripción de los juegos de la infancia. Los más propios á desenvolver sus facultades físicas y morales, y para servir de abecedario gimnástico*, l'autor, Vicente Naharro, descriu una serie de jocs ponderant la seua utilitat en tant que suponen la practica d'eixercici físic.

Al fil d'aço, recorde els anys de l'infancia en que els eixercicis gimnastics eren per als chicons i que, de fet, molts jocs de carrer tenien esta característica. Un d'ells era el següent:

En terra se fan dos montonets que se pugen anar elevant a voluntat i sobre ells se recolza una vara o una canya. Se pacten els eixercicis: botar, botar a soles en un peu, en els dos peus junts, botar en parelles..., en fi, en diversitat de variants.

Per a botar s'ha de prendre carrera des d'una distancia de 15 o 20 passos de la vara, canya... El jugador que falle i entropede en esta barrera queda eliminat.

DESCRIPCIÓN DE LOS JUEGOS DE LA INFANCIA, DE VICENTE NAHARRO, 1818, PAGINA 18 (FRAGMENT)

RESENYA BIBLIOGRAFICA

Masia i Alamar, Jesualt

El conflicte identitari. La deconstrucció del valencianisme

Institut d'Estudis Valencians. Valencia, 2022

(307 pàgines)

Este llibre completa *El conflicte identitari. Catalanisme i valencianisme des del segle XX fins a la democràcia* (2021), ja que analisa els anys mes proxims, dels 80 fins a l'actualitat.

En el primer capítol, «Explicació sicosocial del conflicte», mes tecnic i extens, comenta qué han de fer les minories si volen influir en la societat. No oblidar el paper de l'autoodi que hi ha inculcat en molts valencians ni tampoc el perill que representa la repetició de l'història, de processos similars de temps passats (p. e., la firma de les bases ortogràfiques del 32).

En el segon, «La caixa de pandora del valencianisme», resumix lo que representà per al moviment sociocultural valencianista (i per al polític també), la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i l'impagable regal que li feu al catalanisme (d'ací i d'allà) l'entrada de **Xavier Casp**, deca de la RACV. I encara hi ha gent que no ho veu i que li ho disculpa. Un error d'este calibre només se disculpa o justifica des de la veneració o l'idolatria.

En el tercer, «La guerra civil valenciana», conta el procés de la reforma ortogràfica aprovada per la RACV en 2003 i que estigues promoguda i guionisada per elements alguns dels quals estan ja en la banda de la llum (el catalanisme i les seues prebendes). I uns altres, probablement, s'han quedat perquè els culs no són aptes per a les cadires disponibles. Si l'ingrés de Casp en la AVLI fou traumàtic i neutralisant, açò era la puntilla... perquè ara nos pareixem simbòlicament un poc més als adversaris.

En el quart i últim capítol, «La nostra missió», apunta quina ha de ser la conducta del valencianisme: marcar el territori, perquè l'actual moviment: “es permeable, no té fronteres clares, ni principis i així se cola de tot, no és una minoria nòmica, és un grup difús, líquid”. I s'ha de ser valent perquè “En esta vida sense valents no hi ha res a fer”.

També senyala que només hi ha una separació lleítima entre cultura i política i és metodològica. La vida diària és un tot.

En els «Anexos» hi ha un document significatiu, quan la RACV demanava el boicot al **II Congrés de la Llengua Valenciana** (2003).

El llibre és el segon premi d'investigació de l'INEV, **Lluís Alcanyis**, i el prolec és de **Chimo Lanuza**.

Antoni Fontelles

La Dama d'Elig

Ve de la pàgina 2.

En 1941, fruit d'un intercanvi d'obres d'art entre **Espanya i França** (en el període bèl·lic de la **II Guerra Mundial**), tornà junt en altres obres i se deposità en el **Museu del Prado**. En est espai de temps, concretament en 1959, Manuel Campello Esclápez la visità, i pocs anys més tard el museu acceptaria portar la Dama a Elig. Fou així com el 24 d'octubre de 1965 l'octogenari Manuel Campello volia per última volta l'escultura i seria el moment del reconeixement com a descobridor, otorgant-se-li la distinció de **Cavaller de la Real Orde d'Alfons X el Sabi**. Falliria passats dos mesos.

En 1971 per Orde Ministerial de 29 de gener (n^o inventari 1971/10/1) passà a formar part dels fons del Museu Arqueològic Nacional en Madrid. La Dama retornaria temporalment a terres il·licitanes en motiu del septem centenari del **Misteri d'Elig**.

El 19 de gener de 2006 per part del **Ministeri de Cultura** se feu pública la decisió de cedir temporalment la Dama a la seua ciutat d'orige; fet que ocorregué el 18 de maig d'eixe any per a que l'escultura presidira l'inauguració del **Museu Arqueològic i d'Història d'Elig** en el **Palau d'Altamira**.

Es una peça de gran transcendència per a la cultura espanyola, no només per ser el principal exponent del **Art Ibèric**, sinó per la seua particular història des del descobriment, períple viatger a França, el regres a territori espanyol, i les visites temporals a Elig, lloc del que procedix. També és important reconèixer l'ús que s'ha fet i se continua fent com a icona, en qüestions polítiques, econòmiques, científiques, etc., de la seua singular i característica imatge.

En una ampla diversitat d'estils i representacions, a tamany real o en grans volums, en Elig se poden trobar reproduccions en el **Museu de L'Alcúdia**, en el **Museu Arqueològic i d'Història d'Elig**, en la **Glorieta**, en el **Jardi Artístic Nacional Hort del Retor**, en l'Ajuntament, en l'aeroport de **L'Altet**, en l'avinguda del Ferrocarril, en el campus de la **Universitat Miguel Hernández**, entre els llocs més coneguts i visitats, per a donar constància i fer homenage a la Dama il·licitana símbol de la localitat i també de l'imaginari col·lectiu valencià.

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llombart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els exemplars editats fins ara estan en:

www.rogleconstantillombart.com

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusió ad esta publicació és la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviarem a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedarem molt agraïts. El nostre número de conte, en **Caixa Popular**, és:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

